

**Agnieszka Dymicka, Agnieszka Smarzewska,
Ewelina Melaniuk, Adam Szepeluk**

PRAKTYKI ZAWODOWE JAKO ELEMENT BEZPIECZEŃSTWA EDUKACYJNEGO

Wprowadzenie

Szkolnictwo wyższe, patrząc z pewnej perspektywy czasowej stoi w obliczu permanentnych transformacji, obejmujących przeszłość, teraźniejszość i zapewne przyszłość świata nauki. Teraźniejszość stawia przed szkolnictwem wyższym nowe wyzwania, wśród których mocno akcentowanym jest obok istniejącego ogólnoakademickiego, profil praktyczny, wprowadzonych ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z zapisami art. 2 ust.1 pkt 18ea profil praktyczny to “profil programu kształcenia obejmującego moduły zajęć służące zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych, realizowanych przy założeniu, że ponad połowa programu studiów określonego w punktach ECTS obejmuje zajęcia praktyczne kształtujące te umiejętności uzyskiwane na zajęciach warsztatowych, które są prowadzone przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią”³⁰⁴.

Znamienną kwestią jest fakt, iż prerogatywa prowadzenia kształcenia na studiach o profilu ogólnoakademickim przez jednostki, o których mowa w art.11 ust.3 pkt 2 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym (nieposiadające uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w obszarze i dziedzinie, do których jest przyporządkowany kierunek studiów i nieposiadające uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w obszarze i dziedzinie, do których jest przyporządkowany kierunek studiów), obliuguje jednostki, które w dniu wejścia w życie ustawy, prowadzą studia o profilu ogólnoakademickim do zaimplikowania w ramach posiadanych uprawnień, kształcenia na studiach o profilu praktycznym. Ustawodawca w znowelizowanej ustawie przewiduje możliwość przejścia na profil ogólnoakademicki przez uczelnie zobligowane do wdrożenia profili praktycznych, pod pewnymi rygorami, którymi są: prowadzenie badań naukowych w dziedzinie związanej z kierunkiem studiów, uzyskanie co najmniej pozytywnej oceny jakości kształcenia wydanej przez Polską Komisję Akredytacyjną, nie wcześniej jednak niż po zakończeniu pełnego cyklu kształcenia. Dodatkowym

³⁰⁴ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz.1198 art.2 ust.1 pkt 18ea).

wyzwaniem będzie spełnienie wymogów kadrowych, określonych w sposób wyraźny w ustawie³⁰⁵.

Daje się zatem zauważyć widoczną tendencję ustawodawcy zmierzającą do wyraźnego sprofilowania uczelni. W pewnym sensie obecna sytuacja zbliża do pewnej dychotomii w szkolnictwie wyższym, która uwidoczniła się z momentem powstania wyższych szkół zawodowych.

W kontekście omawianej problematyki skupiono się na uregulowaniach zawartych w ustawie z dnia 26.06.1997 r. o wyższych szkołach zawodowych, uchylonej co prawda dnia 01.09.2005 r., ale obrazującej istotę funkcjonowania profili w szkołach zawodowych, gdzie w wersji przed nowelizacją, w art.5 ust.1 jest mowa o tym, iż “studia zawodowe obejmują okres co najmniej 6 semestrów zajęć dydaktycznych i co najmniej 15 tygodni praktyki”³⁰⁶.

Można zatem domniemać, iż w pewnym sensie postawienie obligatoryjnych rozwiązań dotyczących realizacji praktyk przeżywa swój renesans w znowelizowanej i obecnie obowiązującej ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym, gdzie art.9 ust.11 mówi, iż “uczelnia prowadząca kształcenie o profilu praktycznym jest obowiązana uwzględnić w programie kształcenia co najmniej trzymiesięczne praktyki zawodowe”³⁰⁷.

Nie jest to pełen katalog wytycznych dotyczących kształcenia na studiach o profilu praktycznym. Ze względu jednak na zaproponowaną tematykę opracowania, skoncentrowano się na analizie związanej z formami praktyk organizowanymi i realizowanymi obecnie w Państwowej Szkole Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, jak również podjęto wyzwanie proponowania pewnych rozwiązań w realizacji praktyk na studiach o profilu praktycznym.

Uzasadnieniem podjęcia rozważań jest dość ogólnie zarysowany przez ustawodawcę profil praktyczny. W pewną ogólność wpisuje się chociażby brak aktów wykonawczych do ustawy, w tym dotyczących finansowania studiów o profilu praktycznym. Te niedopowiedziane, w momencie podjętej analizy kwestie, z jednej strony stwarzają duże spektrum możliwości kreowania własnych możliwości rozwiązań, z drugiej zaś mogą budzić obawy czy przyjęte rozwiązania będą efektywne.

Analizując kwestie profili praktycznych można pokusić się o konkluzję dotyczącą wcześniej przytoczonego zapisu obligującego jednostki organizacyjne, niepełniające określonych wymogów ustawowych, do wdrożenia studiów o profilu praktycznym na wszystkich kierunkach. Sama koncepcja wydaje się jak najbardziej trafna, kwestią pozostającą do rozważenia pozostaje czy na wszystkich kierunkach? Barięrami może być tu możliwość właściwego zabezpieczenia organizacji

³⁰⁵ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 nr 164 poz.1365 z późn. zm., art.11 ust.3 pkt 2).

³⁰⁶ Ustawa z dnia 26.06.1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. nr 96 poz. 590 art. 5 ust.1).

³⁰⁷ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U.2005 nr 164 poz.1365 z późn. zm., art.9 ust.11).

praktyk na kierunkach, gdzie nie ma wystarczającego zaplecza do zorganizowania praktyk w wymiarze podanym w projekcie znowelizowanej ustawy. Każda z wyższych uczelni włączona jest w specyficzne dla siebie otoczenie gospodarcze, stąd kolejna sugestia, z pozytywną akceptacją praktycznego kształcenia studentów, jednak z rozważeniem możliwości wprowadzenia takiego kształcenia nie na wszystkich, a wybranych przez uczelnię kierunkach.

Również jeden z kolejnych zapisów podanych w ustawie, dotyczących kształcenia praktycznego, mówiący o tym, iż jednostka może organizować kształcenie przemienne w formie zajęć dydaktycznych realizowanych w uczelni i w formie praktyk odbywanych u pracodawcy, uwzględniając realizację wszystkich efektów kształcenia przewidzianych w programie kształcenia dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia³⁰⁸, może budzić pewne obawy. W sytuacji bowiem braku podanych zasad finansowania profili praktycznych trudność może polegać na budowaniu koncepcji ich realizacji. W tej sytuacji, wprowadzenie obok praktyk, zajęć praktycznych, nasuwa perspektywę ich organizacji w małych grupach, angażowanie praktyków w proces kształcenia, ocenianie konkretnych umiejętności, ściśłą współpracę praktykodawców w procesie kształcenia i doskonalenia programu praktyk, wiąże się nierozdzielnie ze zwiększeniem kosztów kształcenia.

Ważną kwestią, nie tylko w przypadku kształcenia praktycznego, ale również realizacji praktyk przez studentów jest wyniesienie trójstronnej satysfakcji dla stron biorących udział w procesie kształcenia: student, uczelnia, praktykodawca. Zaangażowanie zakładowego opiekuna praktyk często warunkowane jest możliwością bądź nie, otrzymania wynagrodzenia. Stąd należałoby rozważyć dotację celową na organizację praktyk, umożliwiającą, m.in. wynagrodzenie dla zakładowego opiekuna praktyk. Kwestie finansowe zarysowują się jeszcze wyraźniej w przypadku kształcenia praktycznego, gdzie pod uwagę należy wziąć, nie tylko wynagrodzenie dla opiekuna, ale przewidzieć możliwość rekompensaty dla zakładu przyjmującego studenta na praktykę (choćby za możliwość korzystania z pomieszczeń, urządzeń), jak również koszt różnego rodzaju ubezpieczeń ograniczających ryzyko, m.in. odpowiedzialności cywilnej, odpowiedzialności za powierzone mienie, itp. W obliczu nowych uregulowań istotną kwestią kształcenia praktycznego jest przygotowanie do realizacji określonych zadań, które mogłyby mieć miejsce podczas zajęć praktycznych oraz samodzielnego wykonywania określonych czynności przez studenta – praktykanta, podczas realizacji praktyk. Jeżeli miałyby to charakter świadczonej pracy, wówczas należałoby rozważyć możliwość wynagrodzenia dla praktykanta, stosownie do rodzaju wykonywanej pracy, jak miało to miejsce w dobrze wypracowanych wzorcach kształcenia praktycznego w latach sześćdziesiątych.

Kolejnym bodźcem pobudzającym dobrą organizację praktyk, mogłyby być różnego rodzaju przywileje należne praktykodawcom, zagwarantowane systemo-

³⁰⁸ Tamże, art.11 ust.9.

wo w postaci, np. różnego rodzaju ulg, chociażby podatkowych, czy programów ze środków pomocowych realizowanych systemowo, z których mogliby korzystać praktykodawcy, wyposażając swoje zakłady w odpowiednie zaplecze służące wykonywaniu określonej pracy, a zarazem świadczenia praktyk na rzecz uczelni.

Wszystkie kwestie dotyczące organizacji praktyk nie stanowią barier. Propozycje rozwiązań organizacyjnych można bowiem mnożyć. Najistotniejsze wydają się bodźce finansowe i właściwe dofinansowanie organizacji praktyk, jak również właściwe regulacje, które uporządkują i wyznaczają standardy ich realizacji. To wszystko ma na celu dbanie o bezpieczeństwo edukacyjne studentów.

Obecna sytuacja w szkolnictwie wyższym wymusza stawianie wielu pytań tym bardziej, że od czasu wejścia w życie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1991 r. w sprawie studenckich praktyk zawodowych³⁰⁹, uchylonym dnia 01.09.2005 roku oraz aktualnie obowiązującego Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela³¹⁰, nie ma innych aktów wykonawczych precyzujących sposób i formę organizacji praktyk oraz źródeł ich finansowania. Być może do czasu wyznaczonego na dostosowanie profili i programów kształcenia studiów pierwszego stopnia, który zgodnie z ustawą upływa z terminem miesiąca od dnia podjęcia uchwały przez senat uczelni, nie później jednak niż do dnia 31 stycznia 2017 roku oraz do dnia 31 stycznia 2018 roku – w przypadku dostosowania profili i programów kształcenia studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich³¹¹, doczeka się bardziej szczegółowych uregulowań.

Obecnie kształcenie w PSW sprofilowane jest ogólnoakademicko, oprócz kierunków pielęgniarstwo, ratownictwo medyczne, fizjoterapia oraz inżynieria geologiczna, na których prowadzone są studia o profilu praktycznym. Na kierunkach filologia oraz pedagogika uczelnia prowadzi kształcenie na podstawie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela³¹².

Organizacja praktyk odbywa się w oparciu o Regulamin praktyk³¹³, którego integralną część stanowią programy praktyk. Sposób organizacji praktyk został uregulowany w obustronnym porozumieniu zawartym między placówką a uczelnią, regulując wzajemne obowiązki i uprawnienia obu stron. Student może realizo-

³⁰⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1991 r. w sprawie studenckich praktyk zawodowych (Dz.U. 1991 nr 73 poz. 323).

³¹⁰ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2012 poz.131).

³¹¹ List MNiSW skierowany do rektorów uczelni wyższych, z dnia 13 listopada 2014 r. (DSW.ZLS.6031.2.2014) s. 2.

³¹² Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2012 poz.131).

³¹³ Regulamin Praktyk Wydziału Nauk o Zdrowiu i Nauk Społecznych (WNoZiNS), Wydziału Nauk Ekonomicznych i Technicznych (WNET) Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej z dnia 25 maja 2014 r.

wać praktyki w oparciu o porozumienia, które znajdują się w elektronicznej bazie uczelni udostępnionej studentom, jak również w oparciu o porozumienia zawierane indywidualnie z zakładem wskazanym przez studenta. Praktyki w PSW mogą być również realizowane w ramach zorganizowanej przez uczelnię działalności, pozwalającej osiągnąć zakładany cel praktyki wraz z zakładanymi efektami, jak również w ramach realizowanych programów Unii Europejskiej czy wymian zagranicznych skierowanych do studentów.

Praktyki zawodowe w PSW podlegają obowiązkowemu zaliczeniu i stanowią integralną część procesu kształcenia studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia. Za przygotowanie studentów do realizacji praktyk, w tym za sprawowanie nadzoru dydaktyczno-wychowawczego, odpowiada dydaktyczny opiekun praktyk wyznaczony przez uczelnię. Funkcję opiekuna ze strony zakładu pracy, sprawującego nadzór nad wykonywaniem przez studentów zadań wynikających z programu praktyki pełni mentor. Regulamin praktyk określa w sposób szczegółowy cele, rodzaje i organizację praktyk oraz obowiązki organizatorów i uczestników praktyk³¹⁴.

Pewną wskazówką w sposobie organizacji kształcenia na studiach o profilu praktycznym, w odniesieniu do organizacji praktyk mogą być rekomendacje wypracowane w dniu 6 listopada 2014 roku podczas warsztatów Okrągłego Stołu Wysokiej Jakości Praktyk Studenckich w Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, z których wynika, iż często pojawiającym się postulatem jest udział pracodawców w przygotowaniu programu praktyki, który zawierałby konkretne efekty kształcenia na konkretnych kierunkach studiów. Obopólną korzyścią dla obu stron byłyby również oferty praktyk „zamawianych” przez pracodawców. Pojawia się wówczas sytuacja, w której efektem finalnym byłby konkretny produkt celowany na potrzeby pracodawcy³¹⁵. Jedno z pytań skierowanych do pracodawców dotyczyło dopasowania praktyk zawodowych do potrzeb interesariuszy: uczelni, studentów i pracodawców. Przedstawiciele 16 przedsiębiorstw, 2 uczelni oraz przedstawiciele Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości wskazali następujące rekomendacje³¹⁶:

- zbieranie opinii po praktykach od wszystkich stron,
- informowanie o losach absolwentów pracodawców, którzy organizowali praktyki,
- badanie efektywności praktyk,
- intensyfikacja działań między uczelnią a pracodawcami: na stronach uczelni dane kontaktowe dla pracodawcy – jeden punkt informacyjny, jasno komunikowany,
- uczelnie powinny badać w regionach zapotrzebowanie na kompetencje,

³¹⁴ Tamże.

³¹⁵ www.nauka.gov.pl, dostęp z dnia 30 listopada 2014 r.

³¹⁶ Tamże.

- umożliwienie, na większą skalę, pisanie prac dyplomowych we współpracy z pracodawcami,
- nawiązanie współpracy pracodawców z organizacjami studenckimi,
- większa liczba dedykowanych programów studiów – tworzonych w porozumieniu z pracodawcami,
- zapraszanie wykładowców do firm oraz praktyków biznesu na uczelnie dla wymiany informacji,
- informowanie pracodawców, co kryje się pod konkretnym programem studiów, zdobycie jakich umiejętności,
- tworzenie profili studentów/absolwentów dla pracodawców,
- komunikacja dobrych praktyk w sposób merytoryczny, który pozwoli na ich implementację w innych organizacjach, szeroko rozpowszechniony, np. na stronie internetowej, w mailingu,
- otwarcie się uczelni i pracodawców na mobilność praktykantów – wymiana informacji, między dedykowanymi do kontaktu osobami z różnych regionów.

Ważnym zaznaczenia wydaje się fakt, iż kwestia organizacji dobrej jakości praktyk była poruszana na zorganizowanym w dniu 03 grudnia 2014 roku na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym Kongresie Akademickich Biur Karier w ramach kampanii Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego promującego wysokiej jakości praktyki studenckie.

Wśród rekomendacji wspierających przygotowanie studentów do odbywania praktyk można wskazać również i te, które dotyczyłyby organizacji warsztatów i szkoleń z zakresu umiejętności miękkich, ważnych z punktu widzenia pracodawców, jak również organizację wspólnych wydarzeń z pracodawcami skierowanych do studentów³¹⁷.

Organizacja praktyki zawodowej

Przedstawiony materiał, zawierający obecną sytuację w odniesieniu do rysu historycznego to próba włączenia się do polemiki na temat sposobów i możliwości realizacji wysokiej jakości kształcenia praktycznego, a także podjęcia analiz już organizowanych praktyk zawodowych w PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej na przykładzie kierunku bezpieczeństwo narodowe (profil ogólnoakademicki).

Praktyka zawodowa na tym kierunku stanowi obowiązkowy element planu studiów i programu kształcenia. Studenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego stopnia odbywają praktykę zawodową po pierwszym roku studiów w wymiarze 2 tygodni oraz po drugim roku – 4 tygodni. Po zaliczeniu prak-

³¹⁷ www.rgnisw.nauka.gov.pl, dostęp z dnia 07 grudnia 2014 r.

tyki zawodowej student uzyskuje odpowiednio 2 ECTS w drugim semestrze oraz 4 ECTS w czwartym semestrze studiów³¹⁸.

Wybór miejsca odbywania praktyki przez studentów jest ułatwiony dzięki zawartym przez Uczelnię porozumieniom z placówkami, gwarantującym studentom kierowanym na praktykę odpowiednie warunki do realizacji programu praktyki, zatwierdzonego dla kierunku studiów³¹⁹. Uczelnia podpisała porozumienia w sprawie prowadzenia praktyk zawodowych na kierunku bezpieczeństwo narodowe z 66 podmiotami, m.in. Nadbużańskim Oddziałem Straży Granicznej w Chełmie, Zakładem Karnym w Zamościu, Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Białej Podlaskiej, Komendą Powiatową Policji we Włodawie, Izłą Celną w Białej Podlaskiej. Spośród pracodawców współpracujących z Uczelnią w tym zakresie 57 podmiotów przyjęło studentów na praktyki zawodowe w roku akademickim 2012/2013. W grupie studentów realizujących praktyki 30 osób podjęło decyzję o samodzielnym wyborze miejsca odbycia praktyki w 14 podmiotach, m.in. w Kancelarii Tajnej PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Wojskowej Komendzie Uzupełnień w Zamościu, Jednostce Ratowniczo-Gaśniczej w Małaszewiczach, Komisariacie Policji w Janowie Podlaskim. Ogółem w roku akademickim 2012/2013 miejsca praktyk dla studentów kierunku bezpieczeństwo narodowe przygotowało 80 pracodawców.

Zgodnie z Programem praktyki zawodowej obowiązującej na kierunku bezpieczeństwo narodowe studenci realizują obowiązkową praktykę zawodową w okresie wakacyjnym, tj. od lipca do września br., natomiast jej zaliczenia dokonuje opiekun praktyki z ramienia uczelni w październiku br. na podstawie przedłożonych przez studenta dokumentów (wypełnionego dzienniczka praktyk, sprawozdania z praktyki zawierającego schemat struktury organizacyjnej placówki, w której była odbywana praktyka)³²⁰.

Celem praktyki zawodowej na kierunku bezpieczeństwo narodowe jest weryfikacja wiedzy teoretycznej zdobytej podczas zajęć dydaktycznych na uczelni, poznanie zasad funkcjonowania instytucji i podmiotów gospodarczych uczestniczących w procesach z zakresu bezpieczeństwa narodowego, zarządzania kryzysowego, bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego³²¹.

Organizacja badań

W roku akademickim 2012/2013 na praktykę zawodową skierowano 235 studentów kierunku bezpieczeństwo narodowe studiów stacjonarnych i niestacjonar-

³¹⁸ Plan studiów i program kształcenia na kierunku bezpieczeństwo narodowe.

³¹⁹ Regulamin praktyk Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, załącznik do Zarządzenia Rektora nr 06/2011 z dnia 01.03.2011 r.

³²⁰ Program studenckiej praktyki zawodowej obowiązujący na kierunku bezpieczeństwo narodowe Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.

³²¹ Tamże.

nych pierwszego stopnia, z czego 23 studentów zostało zwolnionych z obowiązku odbycia praktyki z tytułu branżowej aktywności zawodowej. Pozostałych 212 studentów odbyło praktykę zgodnie z Programem praktyki zawodowej zatwierdzonym dla kierunku bezpieczeństwo narodowe. W badaniu wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego, a podstawowym narzędziem badawczym był autorski kwestionariusz ankiety. Wyniki badań poddano analizie statystycznej przy użyciu programu STATISTICA 10. Ze względu na charakter zadawanych pytań (pytania wielokrotnego wyboru) obliczono procent wskazań każdej odpowiedzi na poszczególne pytanie oraz przy użyciu testu Chi kwadrat Pearsona zbadano istnienie różnic istotnych statystycznie. We wszystkich analizowanych przypadkach przyjęto poziom istotności $p=0,05$. Odpowiedzi studentów różniące się istotnie statystycznie oznaczono gwiazdką (*).

W tabeli 1 dokonano zestawienia ilościowego liczby studentów (z podziałem na tryb studiów) i czasu praktyki.

Tabela 1. Studenci kierunku bezpieczeństwo narodowe odbywający dwu- i czterotygodniową praktykę zawodową

Rok studiów/liczba tygodni praktyki	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne	Ogółem
pierwszy rok/2 tygodnie	100	15	115
drugi rok/4 tygodnie	72	25	97
Ogółem	172	40	212

Źródło: opracowanie własne.

Protokoły studentów, którzy zaliczyli praktykę zawodową umożliwiły rozpoczęcie budowy imiennej bazy danych (w okresie listopad-grudzień 2013 r.) zawierającej:

- miejsce odbywania praktyki zawodowej,
- opiekuna praktyki z ramienia pracodawcy,
- czas realizacji praktyki.

W styczniu 2014 roku do 80 pracodawców, którzy w roku akademickim 2012/2013 przyjęli na praktykę zawodową 212 studentów kierunku bezpieczeństwo narodowe wysłano 212 kwestionariuszy ankiet celem poznania opinii na temat skuteczności programu praktyk oraz przygotowania do zawodu. Przyjęto trzymiesięczny czas na zwrot kwestionariuszy ankiet. Po tym okresie otrzymano 155 wypełnionych poprawnie ankiet, co stanowiło 73,1% ogółu wysłanych kwestionariuszy.

Analiza wyników badań

W badanej grupie studentów ponad połowa z nich (53,5%) realizowała praktykę zawodową w wymiarze dwutygodniowym, czyli po drugim semestrze studiów.

Studenci po czwartym semestrze, realizujący wymiar czterotygodniowej praktyki stanowili 46,5% ogółu badanych.

Istotnym elementem przeprowadzonego badania wśród pracodawców było stwierdzenie zgodności realizowanej praktyki z kierunkiem studiów, adekwatności stanowiska praktykanta do wykształcenia, przygotowania studenta do wykonywania zawodu oraz wpływu oceny na dyplomie absolwenta na możliwość zatrudnienia w instytucji, w której odbywał praktykę. Pełne zestawienie wyników prezentowanych treści zamieszczono w tabeli 2.

Tabela 2. Informacje na temat odbytych praktyk

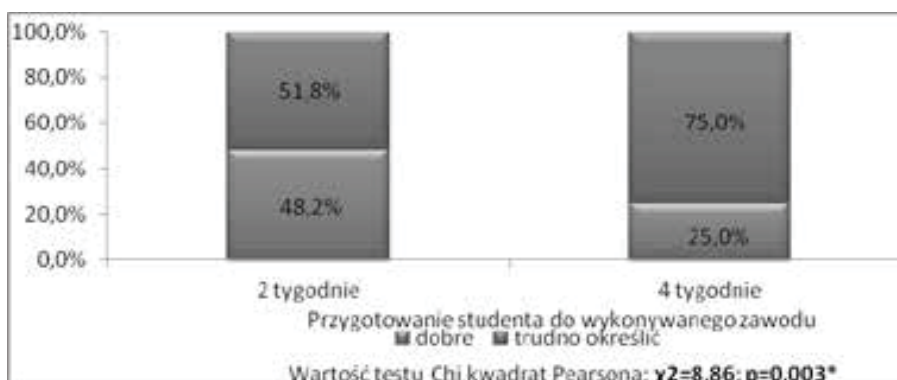
Zmienna	n	%
Okres odbywania praktyk		
dwa tygodnie	83	53,5
cztery tygodnie	72	46,5
Zgodność realizowanej praktyki z kierunkiem studiów		
tak	127	81,9
nie	28	18,1
Adekwatność stanowiska praktykanta do wykształcenia		
tak	127	81,9
nie	28	18,1
Przygotowanie studenta do wykonywania zawodu		
dobrze	58	37,4
trudno określić	97	62,6
Wpływ oceny na dyplomie absolwenta na możliwość zatrudnienia w instytucji, w której odbywał praktykę		
tak	118	76,1
nie	37	23,9

Źródło: opracowanie własne.

Ponad 80,0% pracodawców potwierdziło zgodność realizowanej praktyki zawodowej z kierunkiem studiów oraz adekwatność stanowiska praktykanta do wykształcenia. Podobnie blisko 80% z nich stwierdziło wpływ oceny na dyplomie na możliwość zatrudnienia w instytucji, w której student odbywał praktykę. Odnosząc się zaś do przygotowania studenta do wykonywania zawodu 2/3 oceniających wybrało odpowiedź “trudno powiedzieć”, co wynika prawdopodobnie z faktu, iż nazwa kierunku studiów nie oddaje szczegółowo charakteru stanowiska pracy, ani miejsca odbycia praktyki zawodowej. Warto jednak zaznaczyć, iż grupa blisko 40% pracodawców dobrze oceniła przygotowanie studenta do wykonywania zawodu.

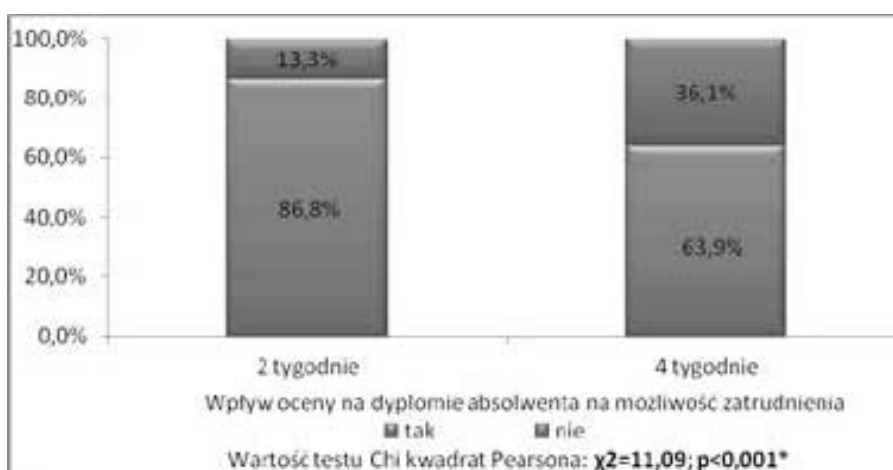
Wyszczególnione zmienne w tabeli 2 stanowiły podstawę do pogłębionych analiz statystycznych w zakresie zbadania zależności zmiennych oraz stwierdzenia ich istotności.

Analiza wykazała istotne statystycznie zróżnicowanie w ocenie przygotowania studenta do wykonywania zawodu względem długości trwania praktyki. Pracodawcy, u których badani studenci odbywali dwutygodniową praktykę w większym stopniu uznali, że studenci są dobrze przygotowani do podjęcia pracy. Podczas praktyk czterotygodniowych pracodawcy mieli możliwość lepszego poznania studentów i prawdopodobnie ocenienia ich niżej (rys. 1).

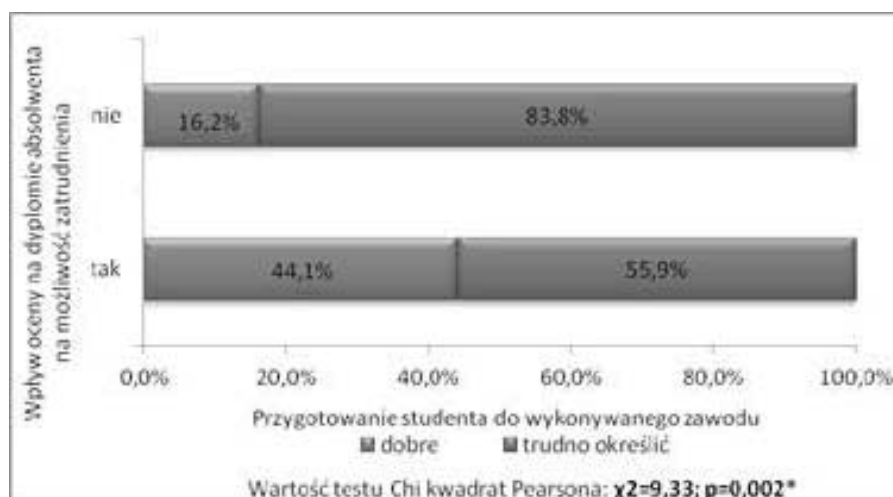
Rys. 1. Przygotowanie studenta do wykonywania zawodu przy uwzględnieniu czasu trwania praktyki
Źródło: opracowanie własne.

Ocena z dyplomu dla większości pracodawców jest bardzo ważnym wskaźnikiem umiejętności przyszłego pracownika, ponieważ odzwierciedla stopień zaangażowania w powierzone obowiązki oraz jakość ich wykonania. Analiza wykazała istotny wpływ czasu trwania praktyki na związek oceny na dyplomie na możliwość zatrudnienia studenta w miejscu, w którym odbywał praktykę. Dłuższy okres praktyki umożliwia pracodawcy dostrzeżenie pozytywnych cech studenta, które nie zawsze odzwierciedla średnia ze studiów (rys. 2).

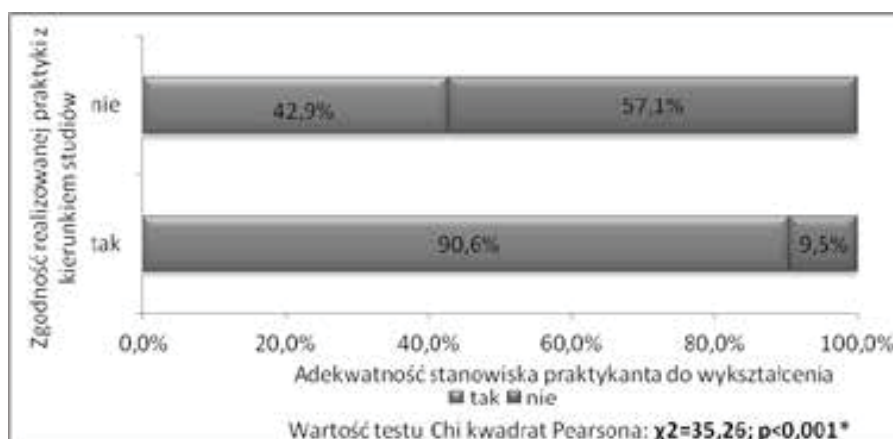
Rys. 2. Wpływ oceny na dyplomie absolwenta na możliwość zatrudnienia przy uwzględnieniu czasu trwania praktyki
Źródło: opracowanie własne.

Pracodawcy biorący pod uwagę ocenę na dyplomie przy zatrudnieniu absolwenta w wyższej ocenie przygotowano studenta do zawodu, niż pracodawcy deklarujący, że ocena na dyplomie nie ma znaczenia. Dla osób niebiorących pod uwagę oceny na dyplomie podczas zatrudniania pracowników liczy się posiadana wiedza praktyczna, którą bardziej dostrzegają (rys. 3).

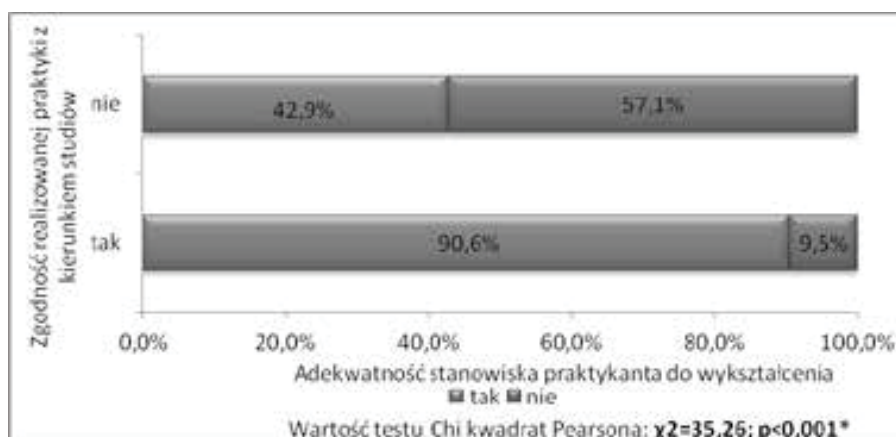
Rys. 3. Przygotowanie studenta do wykonywania zawodu przy uwzględnieniu wpływu oceny na dyplomie na możliwość zatrudnienia
Źródło: opracowanie własne.

Pracodawcy, którzy stwierdzili, że realizowana praktyka jest zgodna z kierunkiem studiów, w większości potwierdzili zajmowane stanowisko praktykanta było adekwatne do jego wykształcenia. Niemniej ponad 40,0% pracodawców, którzy uważają, że zrealizowana praktyka nie była zgodna z kierunkiem studiów byli w stanie znaleźć u siebie stanowisko, które odpowiadałoby umiejętnościom praktykanta zdobytym w trakcie studiów (rys. 4).

Rys. 4. Adekwatność stanowiska praktykanta do wykształcenia przy uwzględnieniu zgodności realizowanej praktyki z kierunkiem studiów
Źródło: opracowanie własne.

Pracodawcy, u których studenci realizowali praktykę zgodną z kierunkiem studiów w blisko 45,0% ocenili, że studenci są dobrze przygotowani do wykonywania zawodu. Badani, którzy uważają, że kierunek studiów nie był zgodny z realizowaną praktyką w większości wskazywali, że nie są w stanie określić stopnia przygotowania studenta (rys. 5).

Rys. 5. Przygotowanie studenta do wykonywania zawodu przy uwzględnieniu zgodności realizowanej praktyki z kierunkiem studiów

Źródło: opracowanie własne.

Dyskusja i wnioski

Analiza materiału badawczego w zakresie bezpieczeństwa edukacyjnego w odniesieniu do praktyk zawodowych pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

1. Im dłuższy czas trwania praktyki zawodowej, tym bardziej rośnie możliwość obiektywnej oceny studenta przez pracodawcę.
2. Im dłuższy czas trwania praktyki zawodowej, tym maleje wpływ oceny na dyplomie na możliwość zatrudnienia.
3. Zgodność realizowanej praktyki z kierunkiem studiów wpływa na opinie pracodawcy w zakresie adekwatności stanowiska z wykształceniem.
4. Brak zgodności realizowanej praktyki z kierunkiem studiów wpływa na trudność w określeniu stopnia przygotowania studenta do wykonywania zawodu.

Powyższe wnioski wpisują się w poruszaną problematykę artykułu, szczególnie w zakresie rekomendacji Okrągłego Stołu Wysokiej Jakości Praktyk Studenckich i stają się tym samym postulatami wdrożeniowymi. Oznacza to, iż w zapewnieniu bezpieczeństwa edukacyjnego poprzez ocenę programu praktyk na kierunku bezpieczeństwo narodowe należy rozważyć przede wszystkim zwiększenie czasu odbywania praktyki zawodowej przez studentów oraz dobór stanowisk do realizacji praktyk z uwzględnieniem zgodności z kierunkiem studiów. Postulaty te są

kompatybilne z aktualnymi zaleceniami w aktach prawnych oraz odpowiadają potrzebom kształcenia w profilu praktycznym. W związku z powyższym wydaje się, iż nie bez zasady kierunek bezpieczeństwo narodowe w PSW w Białej Podlaskiej powinien ewoluować z profilu ogólnoakademickiego na profil praktyczny.

Bibliografia

Akty prawne

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1991 r. w sprawie studenckich praktyk zawodowych (Dz.U. 1991 nr 73 poz. 323).
2. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2012 poz.131).
3. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2005 nr 164 poz. 1365 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 11 lipca 2014r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1198).

Inne

5. List MNiSW skierowany do rektorów uczelni wyższych, z dnia 13 listopada 2014 r. (DSW. ZLS.6031.2.2014).
6. Regulamin Praktyk Wydziału Nauk o Zdrowiu i Nauk Społecznych (WNoZiNS), Wydziału Nauk Ekonomicznych i Technicznych (WNET) Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej z dnia 25 maja 2014 r.

Strony internetowe

7. www.nauka.gov.pl, dostęp z dnia 30 listopada 2014 r.
8. www.rgnisw.nauka.gov.pl, dostęp z dnia 07 grudnia 2014 r.

Liczba znaków ze spacjami: 28385

Informacje o autorach

mgr Agnieszka Dymicka
dr inż. Agnieszka Smarzewska
mgr inż. Ewelina Melaniuk
mgr Adam Szepeluk

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej
e-mail: a.dymicka@pswbp.pl